

Analyse | kraka

29. oktober 2012

Unge sabbatår er dyrt både for den enkelte unge og for samfundet

Af Andreas Orebo Hansen og Esben Anton Schultz

Danske unge er i gennemsnit mere end 4½ år længere om at blive kandidater, end hvis de var gået den direkte vej gennem uddannelsessystemet. En væsentlig del af denne forsinkelse skyldes, at mange unge holder sabbatår, fra de afslutter deres gymnasiale uddannelse, til de starter på universitetet. Denne analyse ser nærmere omfanget af sabbatår mellem gymnasiet og universitetet, og vurderer den samfundsøkonomiske betydning heraf.

Hovedkonklusioner

- De unge, der i perioden 2000-2010 gennemførte en lang videregående uddannelse, holdt i gennemsnit 2,4 sabbatår, fra de afsluttede deres gymnasiale uddannelse, til de begyndte på universitetet. Det dækker over, at knap halvdelen af de unge startede mindre end 2 år efter, de havde færdiggjort deres gymnasiale uddannelse, mens 1/6 af de unge holdt mere end 4 sabbatår.
- Økonomisk set vil det både for den enkelte og for samfundet være gavnligt, hvis unge startede på universitetet tidligere. Tidligere studiestart indebærer nemlig, at de unge kan bruge deres uddannelseskvalifikationer i flere år på arbejdsmarkedet og dermed opnå en højere livsindkomst. Samtidigt vil det forbedre den offentlige økonomi, bl.a. via øgede skatteindtægter.
- For hvert ekstra sabbatår, de unge tager, reduceres deres livsindkomst i gennemsnit med ca. 125.000 kr. efter skat og afgifter. Det svarer til, at unge i gennemsnit kunne opnå en ekstra livsindkomst på ca. 300.000 kr. efter skat, hvis de begyndte på universitetet umiddelbart, de havde afsluttet deres gymnasiale uddannelse, frem for at holde sabbatår.
- Unge sabbatår mellem gymnasiet og universitetet medfører et samfundsøkonomisk tab på ca. 10 mia. kr. årligt. Heraf går statskassen glip af ca. 5-6 mia. kr. årligt i tabte skatter og afgifter. Hvis de unge, der de efterfølgende opnår en kandidatgrad, i gennemsnit holdt ét sabbatår mindre end i dag, ville de offentlige finanser dermed varigt blive styrket med 2-2½ mia. kr.

Kontakt

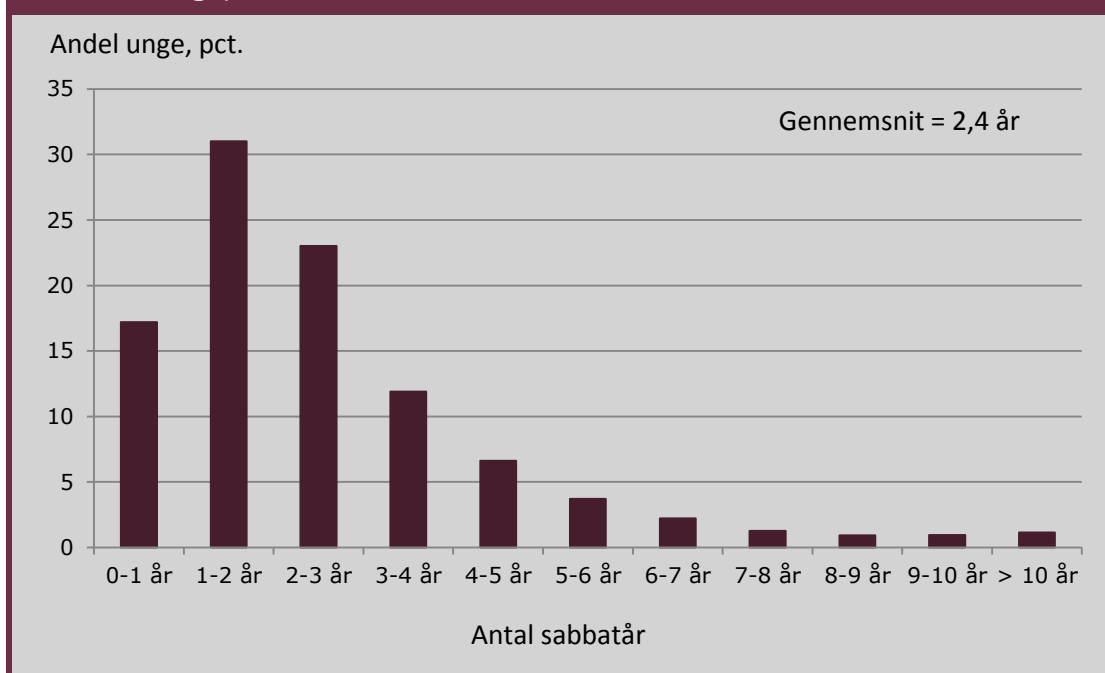
Forskningschef
Esben Anton Schultz
Tlf. 2681 5779
E-mail ess@kraka.org

Omfang og fordeling af sabbatår

I denne analyse måler sabbatår den tid, de unge bruger, fra afslutter en gymnasial uddannelse, til de første gang begynder på en universitetsuddannelse, jf. også boks 1. Sabbatår er således også et mål for, hvor meget hurtigere unge potentielt kunne være startet på universitetet, hvis de var begyndt umiddelbart efter, de havde afsluttet deres gymnasiale uddannelse.

De unge, der gennemførte en lang videregående i årene 2000-2010, holdt i gennemsnit 2,4 sabbatår, jf. figur 1. Det dækker imidlertid over en betydelig variation. Knap halvdelen af de unge startede på universitetet mindre end 2 år efter, de havde afsluttet deres gymnasiale uddannelse, og godt 1/3 af de unge startede 2-4 år efter afslutningen på deres gymnasiale uddannelse. Omkring 1/6 af de unge holdt således mere end 4 sabbatår efter gymnasiet, før de begyndte på en universitetsuddannelse.

Figur 1. Fordeling af sabbatår mellem gymnasial og videregående uddannelse blandt de unge, der blev kandidater i årene 2000-2010

Anm.: Sabbatår er beregnet som den tid, de unge bruger, fra de afslutter en gymnasial uddannelse, til de første gang begynder på en universitetsuddannelse.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Samfundsøkonomisk tab ved unges sabbatår

Sabbatår mellem gymnasiet og universitetet betyder, at de unge gennemfører deres uddannelse senere og dermed kan bruge deres uddannelseskvalifikationer i færre år på arbejdsmarkedet. Dermed opnår både den enkelte og samfundet et lavere udbytte af uddannelsesinvesteringen, end hvis de unge var startet tidligere på universitetet. Personer med en erhvervskompetencegivende uddannelse arbejder nemlig typisk i flere timer året end ufaglærte og opnår normalt end højere løn. Sabbatår reducerer således den enkeltes livsindkomst samtidigt med, at skattebetalingerne til det offentlige bliver mindre.

I tabel 1 er der foretaget simple beregninger af de samfundsmæssige omkostninger ved unges sabbatår mellem gymnasiet og universitetet. Beregningerne viser, at de 2,4 sabbatår, som unge i gennemsnit holder, i gennemsnit reducerer den enkeltes livsindkomst med ca. 300.000 kr. efter skat og afgifter. Samtidigt medfører det et samfundsøkonomisk tab på omkring 10 mia. kr. årligt. Heraf går statskassen glip af 5-6 mia. kr. i tabte skatter og afgifter.

Hvis unge i gennemsnit holdt ét års mindre sabbatår end i dag, ville det styrke det samfundsøkonomien. I gennemsnit ville de unge opnå en livsindkomst, der efter skat og afgifter var 125.000 kr. højere end i dag, og statskassen ville blive styrket med 2-2½ mia. kr. om året. Der er således et væsentligt økonomisk potentiale i at reducere antallet af sabbatår.

Tabel 1. Samfundsøkonomiske effekter af unges sabbatår, fra de afslutter gymnasial uddannelse, til de første gang starter på universitetet (uden evt. afledte effekter)

	Sanlet omkostning ved 2,4 sabbatår	Gevinst ved at unge i gennemsnit startede ét år hurtigere på universitetet
Den enkelte (livsindkomst)	300.000 kr. efter skat	125.000 kr. efter skat
Samfundet	10 mia. kr. pr. år	4-4½ mia. kr. pr. år
Det offentlige	5-6 mia. kr. pr. år	2-2½ mia. kr. pr. år

Anm.: I nærmere beskrivelse af de bagvedliggende beregningsforudsætninger er præsenteret i boks 1.

Kilde: Egne beregninger på registerdata.

Det bør nævnes, at beregninger bygger på en række forsimplende antagelser, og de derfor først og fremmest skal ses som en indikation af omkostninger ved unges sabbatår. Arbejdsmarkedskommissionen har dog tidligere fundet effekter, der ligger på nogenlunde det samme niveau, som dem, vi finder her.

Boks 1: Forudsætninger bag beregningerne**Opgørelse af sabbatår**

Sabbatår for færdiguddannede kandidater er beregnet som den tid, de unge bruger, fra de afslutter en gymnasial uddannelse, til de første gang begynder på en universitetsuddannelse. Sabbatår måler således, hvor meget hurtigere unge potentielt kunne være startet på universitetet, hvis de var begyndt umiddelbart efter, de havde afsluttet deres gymnasiale uddannelse.

Opgørelsen af sabbatår omfatter kun de personer, som rent faktisk har gennemført en lang videregående uddannelse. Endvidere indgår kun personer, der opfylder følgende:

- har gennemført en lang videregående uddannelse i årene 2000-2010
- har gennemført en lang videregående uddannelse inden de fylder 40 år
- har gennemført en gymnasial uddannelse
- er danske statsborgere

Det økonomiske tab ved sabbatår

Unge sabbatår, fra de afslutter en gymnasial uddannelse, til de første gang begynder på en universitetsuddannelse, påvirker deres livsindkomst via to kanaler.

- 1) For det første betyder sabbatår, at unge får færre arbejdsår, hvor de vil opnå den højere løn, som en uddannelse typisk giver anledning til. I beregningerne er det forudsat, at lønindkomsttabet i sabbatår svarer til den gennemsnitlige årlige lønforskel mellem én person med en gymnasial uddannelse og én person med en lang videregående uddannelse.
- 2) For det andet giver sabbatår i sig selv anledning til en lavere lønindkomst efter endt uddannelse. På baggrund af en simpel logaritmisk lønregression er det fundet, at hvert ekstra sabbatår giver anledning til et årligt lønindkomsttab på ca. 1 pct. af gennemsnitslønnen blandt akademikere.

Summen af disse to effekter medfører, at hvert ekstra sabbatår, reducerer den enkeltes livsindkomst med knap 125.000 kr. efter skatter og afgifter.

I beregningerne er det forsimplet antaget, at der er 15.000 unge per årgang (25 pct. af en årgang på 60.000), som gennemfører en lang videregående uddannelse. Da unge i gennemsnit holder 2,4 sabbatår, giver unges sabbatår således anledning til et samfundsøkonomisk tab på ca. 10 mia. kr. ($290.000 \times 15.000 \times 2,4$) per ungdomsårgang.

Unge sabbatår mellem gymnasiet og universitetet indebærer således samtidigt, at statskassen går glip af 5-6 mia. kr. årligt i tabte skatter og afgifter.